

Mediamuutosten syksy

Ukrainan tapahtumat ja niihin liittyvät muutokset Venäjän ja länsimaiden suhteissa, 25 vuotta Berliinin muurin murtumisesta... Tähän vuoteen ja syksyyn on mahtunut Venäjällä ja itäisessä Euroopassa monia isoja tapahtumia, joiden analyttisessä tarkastelussa ja taustoittamisessa eri näkökulmista on tarvittu ja tarvitaan myös jatkossa eri alojen tutkijoita ja tutkimusta.

Yksi syksyn teemoista on ollut Venäjän informaatioilmaston muutos. Viime vuosina internet ja sosiaalinen media ovat monipuolistaneet viestintäkanavia ja tuoneet uusia ääniä kuuluviin julkisuudessa. Mediaomistuksen voi Venäjällä nähdä jakautuneen ohjailtuun valtion pääomaan ja yksityisessä hallinnassa olevaan kaupalliseen pääomaan. Viime aikoina sananvapauteen ja niin sanotun kaupallisen pääoman varassa toimiviin tiedotusvälineisiin on koettu kohdistuvan jälleen uusia uhkia ja rajoituksia. Viestintää ja mainontaa koskeva sääntely on muuttunut tiukempaan suuntaan, esimerkkeinä suosittujen blogien rekisteröiminen joukkoviestintän tapaan ja ulkomaalaisomistuksen entistä suurempi rajoittaminen mediayhtiöissä.

Yli 3000 lukijaa päivässä keräävät blogit alettiin rinnastaa joukkoviestimiin 2014. Tämä tarkoittaa, että blogien pitäjien pitää julkaista yhteystietonsa ja rekisteröityä Venäjän tiedotusvälineitä valvovaan virastoon Roskomnadzoriin

sekä alkaa vastata julkaisemiensa sisältöjen oikeellisuudesta kuten varsinaisten tiedotusvälineiden.

Ulkomaista omistusta mediassa rajoittava laki puolestaan tiukentuu 2016, jolloin ulkomaisen omistuksen osuus saa olla enää enintään 20 prosenttia. Toistaiseksi ulkomaista omistusta on rajoittanut strategisia investointeja koskeva laki, jonka mukaan ulkomainen omistus on rajattu maksimissaan 50 prosenttiin suurilla televisio- ja radiokanavilla ja lisäksi niillä lehdillä, joiden yksittäisen numeron painosmäärä on yli miljoona kappaletta. Uusi laki koskee kaikkia joukkoviestimiä. Siirtymäaikaa on vuoden 2017 puolelle. Toistaiseksi esimerkiksi isoimmat aikakauslehtikustantajat ovat ainakin osittain ulkomaisessa omistuksessa, samoin vaikkapa televisiokanava STS. Jotkut mediayhtiöiden ulkomaisista osaomistajista ovat jo nyt ilmoittaneet halukkuudestaan vähentää omistusosuuttaan.

Kolmas esimerkki viime aikojen muutoksista on mainonnan kieltäminen maksullisilla tv-kanavilla vuoden 2015 alussa, mikä heikentää monien kanavien toimintamahdollisuuksia. Tähän lakimuutokseen on jo reagoinut muun muassa *Komsomolskaja pravda* -mediayhtiö, joka päätti lopettaa oman tv-kanavansa toiminnan vuodenvaihteessa. Kanava oli ilmeisesti tappiollinen, ja mainontakielto vei yhtiön mukaan

mahdollisuudet edes odottaa kanavalta voittoja.

Viimeaikaisen kehityksen valossa näyttää siltä, että edellä kuvatut muutokset vahvistavat valtiollisessa tai valtiota lähellä olevassa omistuksessa olevan median asemaa. Lähitulevaisuudessa nähtäneen lisää muutoksia mediakentän rakenteissa.

Tässä *Idäntutkimuksen* numerossa sivutaan tämän vuoden tapahtumia ja tarjotaan monipuolinen kattaus tutkimustietoa pohjautuen esimerkiksi etnografiseen kenttätööhön, kirjallisuuden sekä kielitieteen tutkimukseen.

Tämä on ensimmäinen pääkirjoitukseni *Idäntutkimuksen* päätoimittajana. Kiitän Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen seuraa luottamuksesta ja edeltäjäni Markku Kangaspuroa ja hänen johtamaansa lehden toimitusta ansiokkaasta työstä, jolla *Idäntutkimuksesta* on rakennettu kahdessatoista vuodessa nykyisenlainen tieteellisiä artikkeleita ja aluetutkimusta käsittelevää yleistajuista sisältöä sisältävä lehti.

Tästä on hyvä jatkaa eteenpäin osittain uudistuneen toimituskunnan kanssa. Toimituksessa jatkavat Jouni Järvinen, Sirke Mäkinen, Jukka Pietiläinen, Hanna Ruutu, Jaakko Turunen ja Mikko Ylikangas. Uusia jäseniä ovat lisäksi Miia Ijäs, Meri Kulmala ja Saara Ratilainen. Uudenkin toimituskunnan vahvuutena on eri tieteenalojen ja maantieteellisten alueiden tut-

kimuksen kirjo, historiasta kirjallisuustieteeseen ja politiikasta mediatutkimukseen sekä Venäjältä Puolaan ja Balkanille.

Lehden uudistuminen näkyy vähittäisinä muutoksina. Lehti jatkaa hyväksi koettua teemanumeroiden käytäntöä; lisäksi jatkossakin on tulossa tämän numeron kaltaisia teemaltaan vapaita numeroita. Teemanumeroiden artikkelit kiertyvät eri tavoin kunkin teeman ympärille, mutta teemanumeroihin mahtuu aina myös muuta aineistoa, kuten kolumneja, väitösluentoja, kirja-arvioita ja seminaariraportteja. Rohkaisemme lähettämään myös tieteeseen liittyviä keskustelunavauksia.

Hyviä lukuhetkiä *Idäntutkimuksen* parissa!

Helsingissä 24.11.2014

Katja Lehtisaari